

Norge leser nordisk
2021

Arendal bibliotek

Nordisk informasjonskontor Norge

Innholdsfortegnelse

Velkommen	s. 2
Leseliste	s. 3
Tips for lesesirkler	s. 4

Omtale av forfattere og bøker

Island

Bergsveinn Birgisson: <i>Reisen til livsvannet</i>	s. 6
Gerður Kristný: <i>Sjelemesse</i>	s. 7
Gunnar Gunnarsson: <i>Svartfugl</i>	s. 8

Sverige

Linda Boström Knausgård: <i>Oktoberbarn</i>	s. 9
Agnes Lidbeck: <i>Gå tapt</i>	s. 10
Anne Swärd: <i>Vera</i>	s. 11
Nina Wähä: <i>Testamente</i>	s. 12

Finland

Tove Jansson: <i>Den lyttende og Småttrollene og den store oversvømmelsen</i>	s. 13
Tove Jansson	s. 14
Sofi Oksanen: <i>Hundeparken</i>	s. 16
Anti Tuomainen: <i>Helbrederen</i>	s. 17

Norge

Kjartan Fløgstad: <i>Due og drone</i>	s. 18
Gabriel Scott: <i>Stien eller Kristofer med kvisten</i>	s. 19
Hanna Stoltenberg: <i>Nada</i>	s. 20
Jan Jakob Tønseth: <i>Andre morgener</i>	s. 21

Danmark

Lone Hørslev: <i>Dyrets år- en roman om Marie Grubbe</i>	s. 22
Sara Omar: <i>Skyggedanseren</i>	s. 23
Hans Scherfig: <i>Det forsømte forår</i>	s. 24
Eva Tind: <i>Opphav</i>	s. 25
Maren Uthaug: <i>Der det finst fuglar</i>	s. 26

Færøyene

Jørgen-Frantz Jacobsen: <i>Barbara</i>	s. 27
--	-------

Det samiske språkområde

Odd Marakatt Sivertsen: <i>Galskapens farge</i>	s. 28
---	-------

Velkommen

Like sikkert som at kveldene blir lengre og mørkere, melder leselysten seg for fullt for mange av oss nå på høsten. Håpet er at mange vil finne inspirasjon i dette heftet, inspirasjon til å lese, inspirasjon til å prøve seg på en ny sjanger eller forfatter.

I utgangspunktet er heftet ment for bruk i lesesirkler, men selvsagt fungerer det like godt om du helst leser alene. Og nettopp i år hvor vi holder litt avstand fra hverandre blir det sikkert slik for mange.

Årets lesehefte er svært variert. Her finner dere krim, historiske romaner, romaner om eksistensielle spørsmål, fantasiverdener, familiefortellinger og klassikere. Det er mange yngre forfattere med på årets liste, men også flere som ble født for 100-150 år siden og som forteller om samfunn så annerledes enn vårt.

Arendal bibliotek har laget leselisten og Nordisk informasjonskontor Norge har utformet heftet. Titlene som er med på listen finnes i nok eksemplarer i norske bibliotek til at det vil fungere i en lesesirkel. Omtalen av hver bok er hentet fra forlaget. Stoff til omtalen av forfatterne er hentet fra flere kilder, og det finnes en oversikt over disse bakerst i heftet. Der finner dere også lenker til anmeldelser av bøkene.

Jeg ønsker dere alle en riktig fin høst og at litteraturen kan være med på å holde humøret oppe mens vi venter på at hverdagen igjen blir normal og vi kan samles på nytt.

Arendal 24. september 2020

Vennlig hilsen

Christin Bjerke
Nordisk informasjonskontor Norge

[Nordisk informasjonskontor Norge](#)

[Arendal bibliotek](#)

Leseliste

Island

Bergsveinn Birgisson: *Reisen til livsvannet*. Fra islandsk av Oskar Vistdal. Vigmostad Bjørke 2020
Gerður Kristný: *Sjelemesse*. Gjendiktet av Oskar Vistdal. Nordsjøforlaget 2019
Gunnar Gunnarsson: *Svartfugl*. Fra islandsk av Oskar Vistdal. Bokvennen 2019

Sverige

Linda Boström Knausgård: *Oktoberbarn*. Fra svensk av Monica Aasprong. Oktober 2020
Agnes Lidbeck: *Gå tapt*. Cappelen Damm 2020
Anne Swärd: *Vera*. Fra svensk av Geir Pollen. Gyldendal 2019
Nina Wähä: *Testamente*. Fra svensk ved Monica Aasprong. Pax 2020

Finland

Tove Jansson: *Den lyttende*. Fra svensk av Gunnel Malmström. Heinesen 2020
Første norske utgivelse 1972
Tove Jansson: *Småtrollene og den store oversvømmelsen*. Fra svensk ved Gunnel Malmström.
Aschehoug 1993
Sofi Oksanen: *Hundeparken*. Fra finsk ved Turid Farbregd. Oktober 2020
Anti Tuomainen: *Helbrederen*. Fra finsk ved Merethe Eidstø Kristiansen. Font 2013

Norge

Kjartan Fløgstad: *Due og drone*. Gyldendal 2019
Gabriel Scott: *Stien eller Kristofer med kvisten*. Gyldendal 2006, første norske utgivelse 1925
Hanna Stoltenberg: *Nada*. Gyldendal 2019
Jan Jakob Tønseth: *Andre morgener*. Cappelen Damm 2019

Danmark

Lone Hørslev: *Dyrets år- en roman om Marie Grubbe*. Fra dansk av Bente Klinge. Gyldendal 2016
Sara Omar: *Skyggedanseren*. Fra dansk av Inge Ulrik Gundersen. Aschehoug 2020
Hans Scherfig: *Det forsømte forår*. Fra dansk av Nils Werenskiold. Pax 1989
Eva Tind: *Opphav*. Solum 2020
Maren Uthaug: *Der det finst fuglar*. Fra dansk av Ingrid Holvik. Samlaget 2020

Færøyene

Jørgen-Frantz Jacobsen: *Barbara*. Fra dansk av Knut Johansen. Oktober 2001
Første norske utgivelse 1969

Det samiske språkområde

Odd Marakatt Sivertsen: *Galskapens farge*. CálliidLágádus 2018

Tips for lesesirkler

Hvordan starte en lesesirkel?

Har du lyst til å starte en lesesirkel, men vet ikke hvordan? Har du lyst til å bli med på en, men er usikker på om du rekker å delta i en hektisk hverdag? Her er noen tips til deg som vil samle venner og bekjente og snakke om den gode litteraturen.

1. Idéstadiet

Luft ideen med kolleger, venner, familie og bekjente. Er det noen som kan tenke seg å få lest litt mer? Kanskje treffes litt oftere også? Hva med å kombinere dette ved å starte en lesesirkel? En lesesirkel kan være litt som å trene; når du har avtalt med noen å treffes til et fast tidspunkt, blir det lettere å prioritere denne hobbyen.

2. Boklista

Lag en liten liste over bøker du har hatt lyst til, men ikke rukket å lese. Forhør deg gjerne med biblioteket. Hva kan passe din og dine «sirkel-venners» smak? Hvilke bøker kan være interessante å diskutere? Be dine sirkelvenner gjøre det samme. Bruk første samling til å diskutere dere fram til en felles bokliste og spikre datoer dere kan treffes. Dette treffet kan bli en anledning til å åpne opp for leseopplevelser du ikke hadde fått alene. Forslagene du må legge bort, kan du heller lese for deg selv en annen gang. Vil dere heller spare første treff til å diskutere første bok, kan dere opprette en lukket Facebook-gruppe og diskutere dere fram til en bokliste der.

3. Skaffe bøkene

Bestill boka dere har valgt til neste samling på biblioteket. Er dere heldige, har biblioteket nok eksemplarer til hver og en eller kan skaffe det, men bestill hver for dere. Det går trolig raskest.

4. Møtested

Husk å planlegge noe godt å spise og drikke til hvert lesesirkeltreff, men gjør det enkelt. Bytt gjerne på hvem som stiller hjemmet til disposisjon, så blir det ikke et så stort ansvar å ta på seg for hver og en. Ta eventuelt kontakt med biblioteket og forhør dere om muligheten til å ha lesesirkelen der, hvis dere vil ha et nøytralt møtested og slippe å støvsuge før alle kommer.

5. Samtalen

Mens du leser, marker med lapper i boka steder du tenker kan være interessante å diskutere. Det kan være passasjer du bare liker spesielt godt, avsnitt du ikke skjønner helt

eller steder i historien som du synes var viktige for helhetsinntrykket. Generelle spørsmål som kan hjelpe dere å komme i gang, kan være:

- Hvilke tanker satt du igjen med etter endt lesning?
- Hva gjorde personene i fortellingen interessante/uinteressante?
- Hvordan var språket? Miljøskildringene? Dialog og tankereferat? (For eks. originalt, poetisk, stemningsfullt, sanselig, realistisk, platt eller intenst.)
- Lærte du noe nytt?
- Hvilken effekt ga bokens fortellerstemme, perspektivvalg og oppbygning? (Upålitelig forteller, skifte av perspektiv, historien starter med slutten, stadige frampek osv.)
- Prøv å få alle til å bidra til samtalen.

6. Gode råd

Dere trenger ikke ha en stram regi for hva dere skal snakke om. La hele sirkelen få fortelle kort om hva de synes om boka først og ta gjerne utgangspunkt i disse første uttalelsene for å komme videre. Bruk bare forslagene over hvis dere står fast eller trenger litt inspirasjon. Prøv å sørge for at alle får bidratt til samtalen. Husk at formålet med lesesirkelen er å få forlenget og beriket leseopplevelsen og oppleve gleden ved å dele den med andre, ikke å komme med en «riktig» tolkning eller få fortalt alt man tenkte på da man leste.

Lykke til!

Kilde: <https://deichman.no/>, lettere omarbeidet

Reisen til livsvannet

Året er 1784. Et heftig vulkanutbrudd har vedvart på Island et helt år. I København vurderer styresmaktene hva som skal gjøres med innbyggerne, om de arbeidsdyktige skal overføres til Danmark for å jobbe i fabrikker. En dansk representant, Magnús Árelíus, er kommet til Island for å vurdere nasjonens tilstand, før beslutningen blir tatt. I opplysningstidens ånd skal han også måle opp Island med nytt måleutstyr.

Men ekspedisjonen tar en uventet vending når han blir kjent med islendingene og innser at virkeligheten kanskje er mer komplisert enn hans måleutstyr antyder – særlig i nord, på Strandir, der det hellige livsvannet renner.

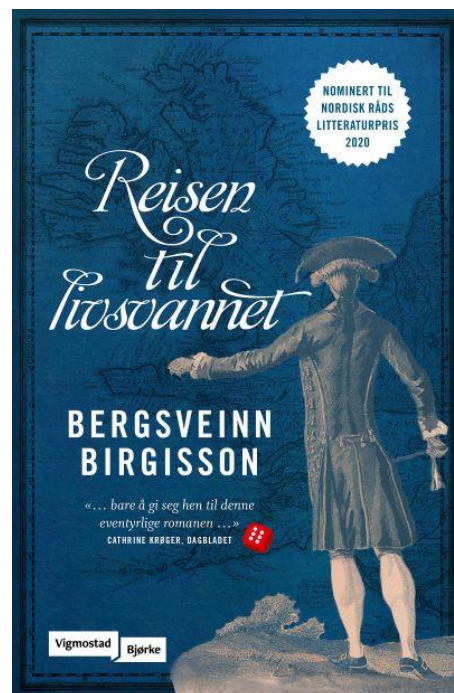

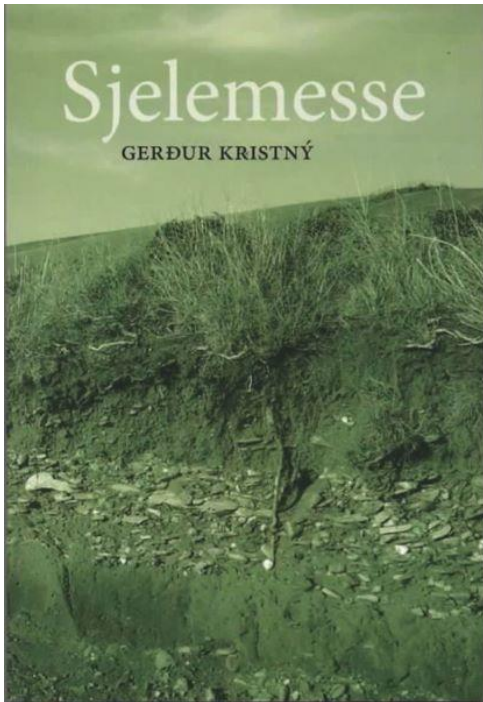
Foto: Helge Skodvin

Bergsveinn Birgisson

ble født i Reykjavik i 1971 og utdannet ved universitet i Island og Norge. I tillegg til å være forfatter er han doktor i norrøn mytologi. Han disputerte i 2008 for dr.art-graden med en avhandling om norrøn skaldediktning.

Birgisson skriver både romaner og sakprosa. *Svar på brev frå Helga* ble nominert til Nordisk råds litteraturpris i 2012, og *Reisen til livsvannet* er nominert til den samme prisen i 2020. I 2013 ble *Den svarte vikingen* nominert til Brageprisen for beste sakprosa. Han har også oversatt skaldedikt til norsk.

I 2017 ble Birgisson utnevnt til Ridder av 1. klasse som «belønning for utmerkede tjenester for Norge og menneskeheten». Birgisson er delvis bosatt i Bergen.

Sjelemesse

I gamle dage havde man på Island den skik at tilføje en enkelt sten, når man kom forbi en varde eller en dysse, hvor et menneske lå begravet. På denne måde blev den døde holdt i erindring.

Ritualet genoptages af Gerður Kristný i denne magiske, magtfulde og formstramme digtkreds, hvor hver sekvens udgør en sten i et mindesmærke rejst over kvinder, der blev voldens og magtens ofre.

Gerður Kristný ble født i 1970 i Reykjavik og vokste opp der. 18 år gammel mislyktes hun i å få utgitt sine første dikt. Hun studerte litteratur og fransk på Universitetet i Reykjavik, og skrev en BA-oppgave om estetikken i Charles Baudelaires *Les fleurs du mal*. Deretter jobbet hun som journalist i ca ti år og studerte medievitenskap. Fra 1998 til 2004 var hun redaktør i det islandske nyhetsbladet *Mannlíf*. Kristný debuterte i 1994 med diktsamlingen *Ísfrétt*, men gjennombruddet kom først med *Blodhingst* i 2011. Diktsuiten om jættekvinnen Gerd fikk en rekke priser og ble oversatt og utgitt i flere land.

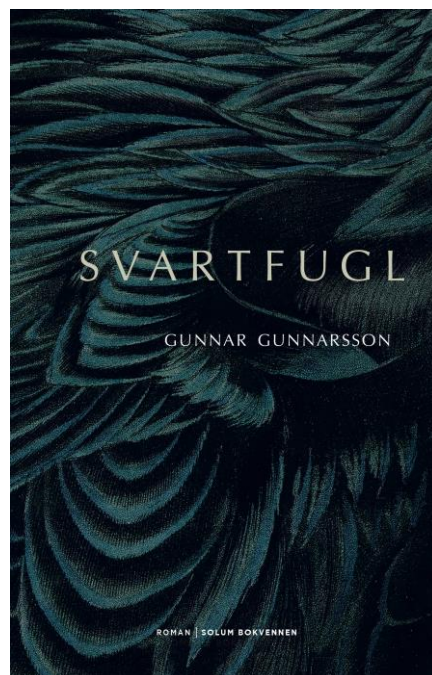
Kristný er kjent for sin egenartede stil der nordisk mytologi og aktuelle problemstillinger smelter sammen. Hun er nå heltidsforfatter som skriver både for barn og voksne.

Foto: Elsa Magnúsdóttir

Svartfugl

Et dobbelt trekantdrama ender med dobbeltmord. *Svartfugl* (1929) er en historisk kriminalfortelling: den eldste, mest betydningsfulle og ennå uovertrufne islandske kriminalroman, med fremragende dokumentasjon av det islandske samfunn for to hundre år siden – dets klasseskille, den kirkelige og kongelige øvrighets tukt og ufeilbarlighet og ikke minst allmuens armod. Romanens problemstillinger er allmenne og tidløse i dens søking etter sannhet i et mentalt landskap hvor grensen mellom skyld og uskyld er flytende og tilfeldig, hvor enhver like lett kan bli bøddel som befrier. *Svartfugl* er et hovedverk i mellomkrigstidens islandske litteratur og ble i utgivelsesåret kåret til årets bok i Danmark.

Gunnar Gunnarsson ble født i 1889 på en prestegård i Fljótsdalur der foreldrene arbeidet. I 1896 flyttet familien til Vopnafjörður hvor moren døde året etter. Det gikk tungt inn på ham, og preget hans senere liv og virke.

Som barn fikk Gunnarsson lite skolegang, bare noen uker om vinteren av en omreisende lærer og ett år på ordinær barneskole. Den lokale presten hjalp ham, og på egenhånd leste han islandsk og skandinavisk litteratur, samt de kjente klassikerne. Tross fattigdom gikk han på Askov folkehøyskole på Jylland i 1907-09. Der ble han kjent med verdenslitteraturen og bestemte seg for å bli forfatter.

Han skrev på dansk, da islandsk var så lite utbredt. De neste årene levde han kummerlig i Aarhus og København av honorarer han fikk for dikt, noveller og artikler. I 1912 kom første bind av *Borgslæktens historie*. Det ble hans litterære gjennombrudd. Samme år giftet han seg og paret fikk to sønner. I 1919 tok et stipend ham til Italia. Der skrev han *Salige er de enfoldige* som ansees som et av hans hovedverk.

I 1926 kjøpte Gunnarsson en eiendom på Island og senere også naboeiendommen til sitt fødested. Ekteparet Gunnarsson flyttet dit i 1939, men pga ektefellens dårlige helse flyttet de til Reykjavik i 1948. Der bodde de resten av livet. Han døde i 1975. Blant Gunnarssons hjertesaker var islandsk selvstendighet og nordisk samarbeid.

Oktoberbarn

Mellom 2013 og 2017 er forfatteren i perioder tvangsinnlagt på psykiatrisk avdeling, også kalt «fabrikken». Der utsettes hun for serier med ECT-behandlinger, det som tidligere ble kalt elektroshokk, hvor pasienten gis en dose elektrisitet som fremkaller en slags epileptisk krampe. Behandlingsformen er vanlig, men mange forskere er uenige om dens effekter og bieffekter. For forfatteren begynte liv og minner å forsvinne allerede mens behandlingene på fabrikken foregikk.

Linda Boström Knausgårds tredje roman er både et rasende oppgjør med psykiatrien og et desperat minnearbeid. Her føres en ujevn kamp mot dører som stenges - en kamp der barndom, ungdom, ekteskap, foreldreskap og skilsmisse flimrer forbi. *Oktoberbarn* er en fortvilet, overveldende og dypt menneskelig bok helt uten forsvar.

«Før har jeg vært en djevel på å reise meg, nå lever jeg mitt liv på huk».

Linda Boström Knausgård

Linda Boström Knausgård

ble født i Stockholm i 1972. I 1998 debuterte hun med diktsamlingen *Gör mig behaglig för såret*.

Gjennombruddet hennes kom i 2011 med novellesamlingen *Grand Mal*, mens hennes debut som romanforfatter var *Helioskatastrofen* i 2013. I 2016 ble hun nominert til Augustprisen for sin andre roman *Velkommen til Amerika* – en roman hun betegner som delvis selvbiografisk om en familie sterkt merket av alkoholisme og psykiske lidelser.

Boström Knausgård var gift med den norske forfatteren Karl Ove Knausgård i årene 2007-2016. De har fire barn som i dag bor hos faren i London. Bostöm Knausgård bor også i London. Hun har vært åpenhjertig om at hun har diagnosen bipolar lidelse.

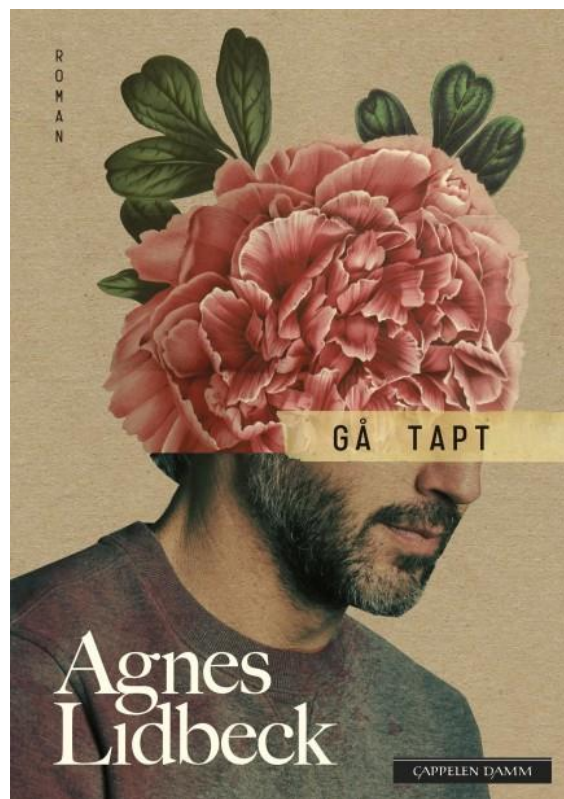

Foto: Frankie Fouganthin

Gå tapt

Livets små sannheter og løgner. Avstanden mellom hva man vil være og hva man er. Sprengkraften i våre følelsesmessige reaksjoner og våre rasjonelle forklaringer på hvorfor vi ikke kunne mer enn vi klarte. I løpet av tjue år følger vi Anders: Ektemann, pappa, sønn. Et ekteskap som utvikles, en datter som vokser opp, en mor som aldres. I midten står en mann og betrakter alt som skjer.

«På dagtid arbeider jeg som analytiker, kvällarna är upptagna av tre barn. Det blir alltså nätterna och andra små pauser som finns kvar för att skriva. Jag kan till exempel rekommendera kön på ICA och tunnelbanan som bra ställen att skriva på – man får mycket gjort om man antecknar i mobilen.» Agnes Lidbeck

Agnes Berenike Elinor Lidbeck

ble født i Bromma i 1981. Hun studerte litteraturvitenskap og historie ved universitetet i Lund. Siden 2010 har hun jobbet som analytiker på Svenska institutet som skal øke omverdenens kunnskap og interesse for Sverige. Lidbeck er mye på reise rundt om i verden i jobbsammenheng. I 2017 kom debutromanen *Finna sig*, en beskrivelse av et tradisjonelt forventet levesett for kvinner. Hun fikk Borås Tidnings debutantpris for boken. Året etter kom *Förlåten* om sammensatte søsterroller. I *Gå tapt* fra 2020 er mannen i fokus. Lidbeck skriver også dikt. Den første diktsamlingen kom i 2018. Hun bor i Stockholm.

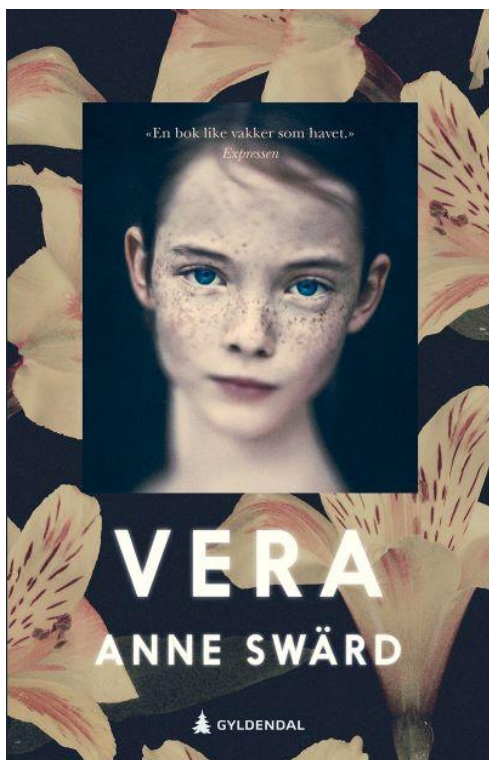

Foto: Gyldendal

Vera

Under falskt navn kommer franske Sandrine fra krigens mørke til et varmt forsommer-Sverige. Året er 1945. Hennes eneste bagasje er et ufødt barn hun ikke vil ha og en hemmelighet som hun er forberedt på å gjøre hva som helst for å holde på. Sju måneder senere står hun brud på en øy langt ute i skjærgården. Ingen i brudfølget kjenner bakgrunnen hennes. Ved å si ja til den dobbelt så gamle legen Ivan, gifter Sandrine seg inn i en fremmed verden: den fryktingytende overklassefamilien Ceder. Under bryllupsnatten raser en snøstorm over skjærgården, og hele festfølget blir værfast. Det er som om denne natten bærer bud om hvordan resten av ekteskapet skal bli – en iskald allianse bygget på hemmeligheter, løgner og redsler. *Vera* er en fortelling om flukt og overlevelse, om mødre og døtre, om skyld og kjærlighet som arves ned gjennom generasjoner.

Anne Swärd ble født i Skåne i 1969.

19 år gammel flyttet hun til Stockholm og studerte bl.a. sosialantropologi. Hun utdannet seg videre innen kunstpedagogikk, fotografi og maleri. Senere tok hun et ettårig skrivekurs på Nordiska Folkhögskolan i Kungälv. I 1999-2001 fortsatte hun på forfatterskolen ved Nordens Folkhögskola på Biskops-Arnö. Swärd har byttet mellom å bo i Skåne og Stockholm og har vært mye utenlands for å skrive. I 2017 flyttet hun til en gård utenfor Ystad.

Romandebuten *Polarsommar* i 2003 ble nominert til Augustprisen og hun fikk raskt en internasjonal lesekrets. Hun har senere utgitt ytterligere fire romaner. Hennes bøker er oversatt til over 20 språk.

Parallelt med romanskivingen har Swärd utgitt noveller i flere aviser, litteraturtidsskrift og antologier. Hun har også vært kunsthøyskolelærer og kulturjournalist med vekt på litterære emner. Swärd er interessert i internasjonale forhold og hennes bøker har gitt henne mange muligheter til å presentere egen og øvrig svensk litteratur over hele verden. Hun er engasjert i internasjonale og flerkulturelle sammenhenger. I 2019 overtok hun stol nr 13 i Svenska Akademien som årlig utpeker vinneren av Nobels litteraturpris.

Foto: Henric Tiselius

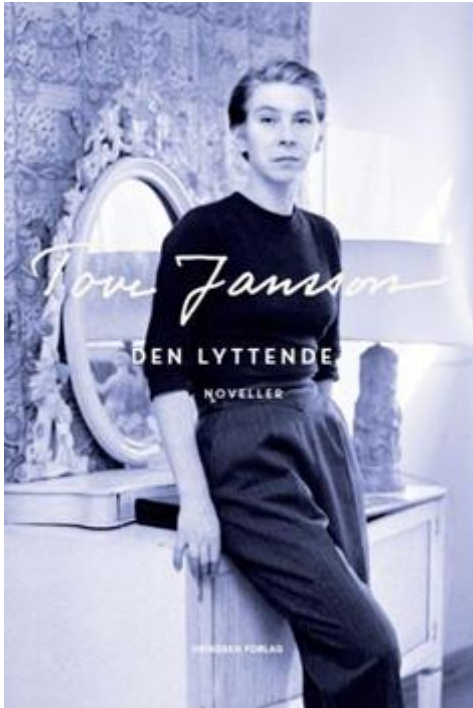
Testamente

Den finsk-karelske storfamilien Toimi slår seg ned i Tornedalen rett etter andre verdenskrig. Familien Toimi består av mor Siri, far Pentti og deres 14 unger, hvorav tolv vokser opp. Da eldstedatteren Annie blir gravid, reiser hun motvillig hjem til gården. Hverken foreldrene eller søsknene er særlig glad for å se henne. Wähä zoomer så inn på hvert enkeltindivid i søskenflokket og forteller deres historie. Slik rulles fortellingen om en dysfunksjonell familie i 1980-årenes grenseland mellom Sverige og Finland opp. Omdreiningspunktet i romanen er den lunefulle faren Pentti, som alle følger med et vaksomt blikk, og så er det denne store familiehemmeligheten som ingen av dem kan unnsnippe. Er man ansvarlig for sin families synder? Kan man egentlig gjøre noe for å forandre historien? Kanskje man kan skrive den om? Dette er spørsmål Nina Wähä stiller i sin nye roman *Testamente*, et familieepos av de sjeldne.

Foto: Kajsa Göransson

Nina Wähä ble født i 1979 og vokste opp i en stor familie i Stockholm. Faren kom fra Bulgaria og moren hadde røtter i den finske Tornedalen. Der tilbragte Wähä sommerferiene hos mormoren sammen med en rekke fettere og kusiner, og der lærte hun seg finsk og meänkieli. Hun har vært restaurantsjef, sanger i indiepopbandet Lacrosse og hun har også en skuespillerkarriere bak seg. Ved Göteborgs universitet studerte hun litteratur. Hennes egen debut som forfatter kom i 2007 med romanen *S som i syster*. Tre år senere kom *Titta inte bakåt* og i 2019 *Testamente*. Den ble nominert til Augustprisen og fikk Sveriges Radios romanpris 2020. I tillegg til selv å skrive, holder Wähä skrivekurs og arbeider som oversetter. Wähä har fortsatt en stor familie i Tornedalen, men bor selv i Stockholm med mann og barn.

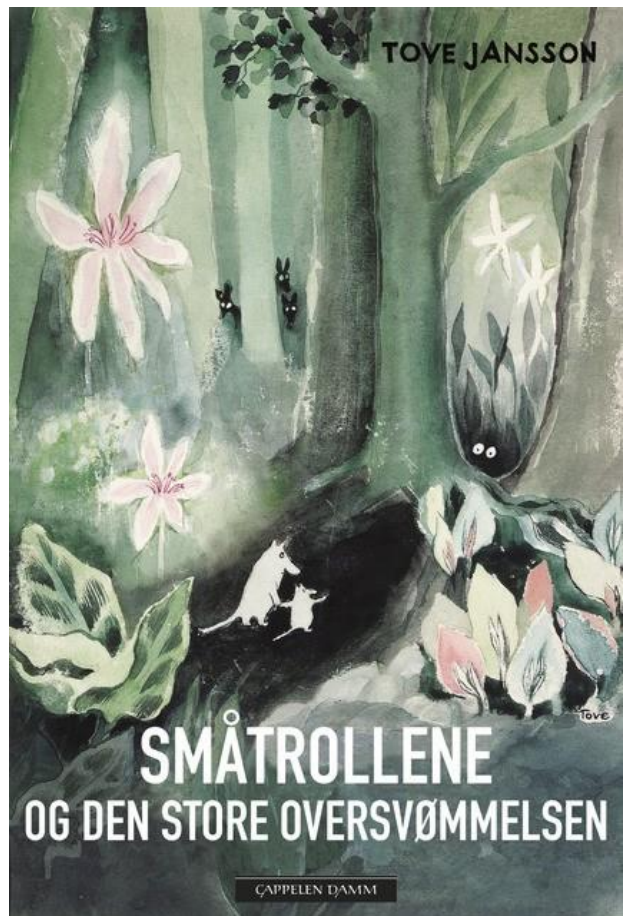

Den lyttende

I disse atten novellene skriver Tove Jansson om hvordan virkeligheten tangerer det fantastiske. Menneskene, situasjonene er slett ikke alltid så uvanlige. Men tett inntil, like om hjørnet, lurar det uventede, det bisarre. *Den lyttende* er en bok om elskende, aldrende, barn, lykkelige og ulykkelige, villskap og varme. Her kan vi møte tegneren som lengtet etter sort og mannen som ikke kunne leke, hun som kunne se døden før den kom og han som søkte etter vilddyrets idé.

Småtrollene og den store oversvømmelsen

er den aller første historien om Mummifamilien, skrevet og illustrert av Tove Jansson, utgitt i 1945. Her treffer vi Mummitrollet, Mummimamma og Sniff på leting etter Mummipappa som har vært forsvunnet lenge. Gjennom skog, storm og oversvømmelse møter de Hemuler, strandede katter og blåhårede Tulippa, og får hjelp når de minst venter det.

Tove Marika Jansson

ble født i 1914 i Helsingfors. Hun vokste opp i et kunstnerisk hjem med finsk far og svensk mor. Faren var skulptør og moren grafisk kunstner. Om vinteren bodde familien på Skatudden i Helsingfors og somrene tilbragte de på Blidö i Stockholms skjærgård. Blidö ble senere modell for Mummidalen i hennes bøker om Mummitrollet. Hun hadde to brødre som også ble kunstnere.

Bare 15 år gammel reiste Jansson til Stockholm for å studere tegning. I studietiden bidro hun til familiens økonomi ved å illustrere bøker og aviser. Etter endt studie reiste hun rundt i Europa før hun etter hvert returnerte til Helsingfors og begynte å tegne for den populære politiske satiriske avisen Garm. Jansson tegnet avisens forsider, og det var her hun første gang tegnet en figur som liknet Mummitrollet. Hun utførte også altertavler og dekorative arbeider, blant annet freskene i rådhuset i Helsingfors og i Nordiska Föreningsbanken.

I 1945 kom den første boken om Mummitrollet. Det var *Småtrollen och den stora översvämningen*. Gjennombruddet som barnebokforfatter kom imidlertid først tre år senere med *Trollkarlens hatt*. Den siste boken om Mummitrollet, *Sent i november*, kom i 1970. Mummibøkene henvender seg til både barn og voksne og stiller angst og trygghet, det vante og det fantastiske, koselig familieliv og fryktelige katastrofer side om side. Ofte hentet Jansson inspirasjon til historier og figurer fra hendelser og mennesker i sin egen nærhet. Mummimamma har mange fellestrekk med hennes egen mor, og Too-tikki er inspirert av hennes livskamerat Tuulikki Pietilä. Bøkene er oversatt til en rekke språk og har gitt Jansson en plass blant verdens fremste barnebokforfattere. Fra 1954 til 1961 skapte hun tegneserien om Mummitrollet som var beregnet på et internasjonalt avispublikum. Serien ble fra 1961 til 1975 videreført av broren Lars Jansson.

Sammen med broren Lars bygget hun en hytte på holmen Klovharun, fem mil øst for Helsingfors. Der tilbragte hun og Tuulikki Pietilä somrene slik hun som barn hadde vært på Blidö. I 1995 donerte Jansson hytta til Pellinge hembygdsforening for å sikre fremtidig vedlikehold og bruk.

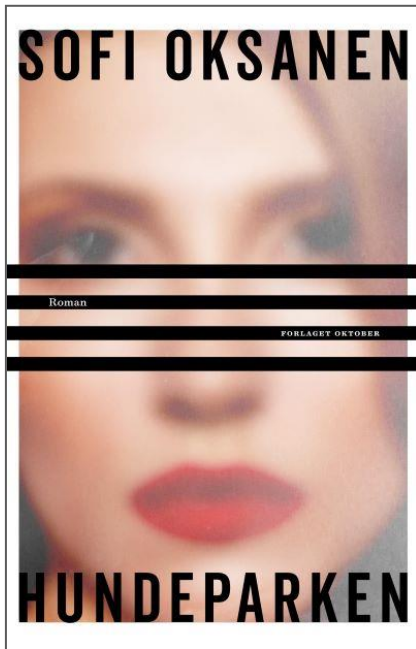
Da moren, Signe Hammarsten-Jansson, døde i 1970, la Jansson og Pietilä ut på en lang reise. Det var under denne reisen at Jansson for alvor begynte å skrive også for voksne. I 1972 kom *Sommarboken* som er blitt en av hennes mest leste voksenbøker. Janssons niese og hennes mor har stått modell for hovedpersonene. Skjærgården og livet ved havet var en viktig del av

hennes liv og i 1993 kom *Anteckningar från en ö*. Allerede i 1968 kom den selvbiografiske *Bildhuggarens dotter* som handler om oppveksten i Helsingfors.

Selv om Tove Jansson først og fremst er kjent for sitt Mummi-univers, har hun malt bilder og illustrert en rekke andre forfatteres bøker. Hun har vunnet flere priser for arbeidet sitt, blant dem Svenska Akademiens Stora Pris i 1994. Hun ble utnevnt til æresdoktor ved Åbo akademi i 1978, og til professor i 1995. Hun døde i 2001 i Helsingfors. Tove Jansson-prisen deles ut hvert tredje år til en person som har utmerket seg i arbeidet for barne- og ungdomskultur i Finland.

Tove Jansson 1956

Hundeparken

Helsinki, 2016. To kvinner møtes på en parkbenk. De blir sittende i taushet og betrakte en familie som luffer hunden sin: mor, far, to barn. Kvinnene er ikke fremmede for hverandre. I hjemlandet Ukraina var begge involvert i den fremvoksende fertilitets-industrien, den ene som donor, den andre som organisator. Nå, ti år senere, synes rollene å være snudd. Det som skulle være veien til rikdom, er definitivt ikke det lenger, og hun som en gang var donor, har tilsynelatende både muligheter og en sterk vilje til å gjøre størst mulig skade.

Handlingen i *Hundeparken* foregår dels i dagens Finland, dels i Ukraina etter Sovjetunionens fall. Korrupsjonen i øst møter grådigheten i vest, og i skjæringspunktet står to

kvinner som er like deler ofre og overleverere. Sofi Oksanen skriver beskt og nådeløst om konsekvensene av å behandle kvinnekroppen som en lukrativ handelsvare. Samtidig er romanen en dypt menneskelig fortelling om trofasthet og kjærlighet, om tapte barn og om løgnens kraft.

Foto: Toni Härkönen

Sofi Oksanen

ble født i 1977 i Jyväskylä i Finland hvor hun også vokste opp. Moren kom fra det sovjetisk okkuperte Estland, men emigrerte til Finland på 1970-tallet. Faren er finsk. Oksanen begynte å skrive dagbøker bare seks år gammel og har alltid visst at det er forfatter hun skal være. Hun tilbragte somrene hos sin bestemor på landsbygda i det kommunistiske Estland. Hun stiftet bekjentskap med det påtvungne kollektivlandbruket, telefonavlytting og at brev ble åpnet og kontrollert. Her ble Oksanens interesse for landets totalitære arv og brutale historie vakt, og en oppvekst i to helt ulike typer samfunn preger forfatterskapet der maktstrukturer og postsovjetisk kvinneidentitet er gjennomgående tema.

Oksanen har studert litteratur ved universitetene i Jyväskylä og Helsingfors og senere også drama. Hun

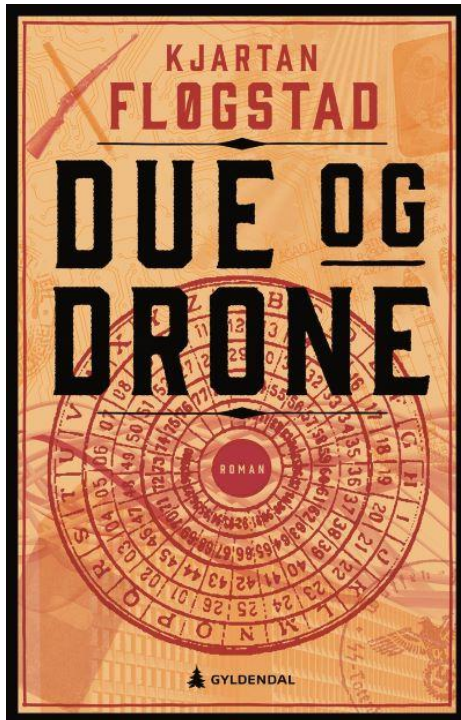
debuterte med romanen *Stalins kyr* i 2003, om flere generasjoners estiske kvinner. To år senere kom *Baby Jane* før hun i 2007 debuterte som skuespillforfatter med *Utrenskning*. Stykket ble satt opp på Finlands nasjonalteater, senere også i Tallinn og Stockholm. I 2008 vant hun Finlandia-prisen for romanen *Utrenskning*, basert på skuespillet. Den innbragte henne også Runebergprisen og Nordisk råds litteraturpris. Sofi Oksanen har fast spalte i en større finsk avis og tar ofte opp betente emner i det finske samfunn.

Helbrederen

Verden sliter med dramatiske klimaforandringer. Havnivået har steget, store kystområder er oversvømt, forlatte kjøretøy brenner i gatene og myndighetene advarer mot spredning av pest. Millioner av mennesker er på flukt, og i Europa rømmer mange mot det høye nord, hvor forholdene ennå er levelige. I Finland er Helsinki blitt en lovløs by hvor bortføringer og drap er hverdagskost. Poeten Tapani leter fortvilet etter sin forsvunne kone, journalisten Johanna. Hun skrev på en historie om en seriemorder som kaller seg Helbrederen da hun forsvant. Han dreper kjente forretningsmenn og deres familier, siden han holder dem ansvarlig for klimakrisen. Men så viser det seg at hemmeligheter i Johannas fortid knytter henne til seriemorderen hun etterforsker ... En intens og velskrevet thriller om overlevelse, lojalitet og besluttsomhet mot et bakteppe av global undergangstemning. Kåret til Finlands beste kriminalroman i 2011.

Antti Tuomainen ble født i Helsingfors i 1971. Han var en prisvinnende tekstforfatter i reklamebransjen før han debuterte med sin første spenningsroman i 2006. Tre år senere kom *Min brors vokter* før hans store internasjonale gjennombrudd kom med *Helbrederen* i 2011. Tuomainen har skrevet i alt syv romaner, den foreløpig siste er *Palm Beach Finland* fra 2017. Han skriver psykologiske spenningsromaner, og stilen beskrives som morsom, gripende og dyster. Da romanen *Mørkt som mitt hjerte* kom i 2013 fikk Tuomainen tilnavnet «Kongen av Helsinki noir». Andre har kalt ham Europas morsomste forfatter. Tuomainen har lesere over hele verden og bøkene er oversatt til 25 språk.

Due og drone

Aust i Finnmark oktober 1944: Kcenia Nyslåttbuktmø vaskar hjartet til den vesle Pøyken sin med snø, skurar ned heile huset, mjølkar kua. Finnmark brenn.

Frå London kjem fabrikkarbeidar og fenrik Olav Sima («Han kan rima!») med oppdrag å avhøyra ein tysk offiser med mykje å lyga om.

Etter freden, midt i Oslo, leverer advokatane skarpskodde skriv om kor lite hopehav det var mellom norske kapitalistar og tyskarane. Pengar luktar ikkje, bortsett frå ein mild eim av cyanid.

På Bjølsen aust i Oslo: Den tvangsevakuerte Kcenia står på mjølkebutikken, konstabel Sima patruljerer gatene, studerer juss og held orden i mjølkekøen. Å få orden på Pøyken er ikkje like lett. Endå mykje lenger aust øver vesle Oksana Starkopf trufast på piano, og arvar eit skrin med eit manuskript i.

Etterkrigstida strammar grepet. Olav Sima blir jurist, Pøyken blir verre og verre. Begge tar ofte turen vest, over fjellet, og vidare over Atlanteren, der Sambandsstatane tar imot dei med opne armar. På underjordisk vis er verda kabla saman. Vest møter Aust, i Norge og i den vide verda. *Due og drone* er forteljinga om dette.

Kjartan Fløgstad ble født i Sauda i 1944.

Han studerte arkitektur ved NTH i Trondheim, men skiftet snart til litteratur- og språkvitenskap ved Universitetet i Bergen. Deretter jobbet han som industriarbeider i hjembyen og som «greaser» på lasteskip i ulike deler av verden. Kombinasjonen av en akademisk bakgrunn og erfaring som industriarbeider og sjømann ble viktig for forfatterskapet. Han debuterte som lyriker med *Valfart* i 1968. To år senere kom debuten som prosaforfatter med *Den hemmelege jubel*.

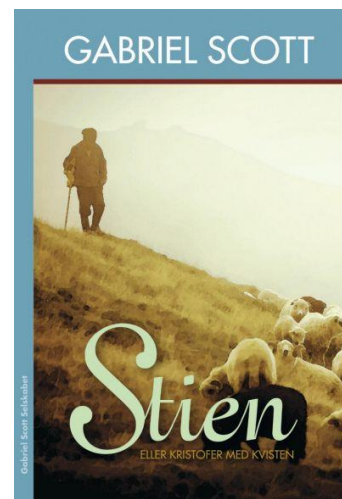
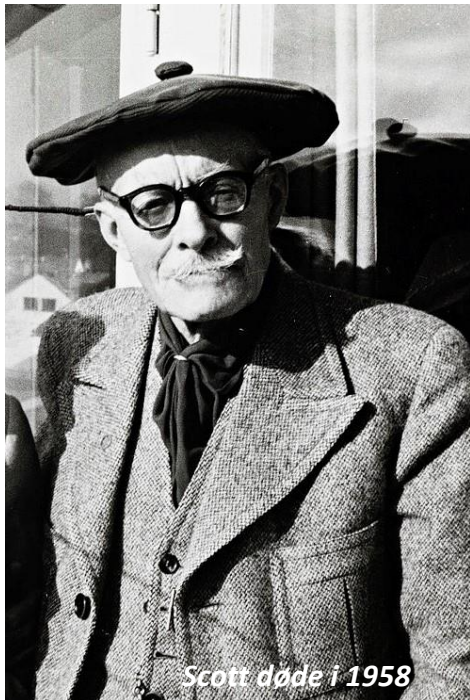
Forfatterskapet er stort og variert og omfatter lyrikk, noveller, en rekke romaner, krimromaner, essaysamlinger og ulike former for sakprosa. Fløgstad har mottatt flere priser, inkludert Nordisk råds litteraturpris, Brageprisen og Kritikerprisen.

Foto: Julie Pike

Stien eller Kristofer med kvisten

Handlingen i denne romanen er lagt til heiene i Indre Agder, og her møter vi Kristofer med kvisten, som er utsatt for omsorgs- svikt hjemme og mobbing ute. Men ute i heien er han fri og lykkelig. Her leverer Scott noen av sine vakreste naturskildringer. Boken er slik sett i slekt med *Kilden* og *Alkejegeren*. Temaet i romanen er lidelsens gåte, menneskenes ondskap, menneske- sinnets evne til å utholde urettferdighet og forsone seg med den.

Gabriel Scott Jensen ble født i 1874 i den skotske havnebyen Leith der faren var sjømannsprest. Scott var oppkalling etter både forfatteren Walter Scott og Skottland. Da Gabriel var syv, flyttet familien hjem til Norge der faren ble sogneprest i Høvåg. I 1887 begynte Scott på skole i Kristiansand. Moren var komponist og forfatter og foreldrenes kulturelle interesse preget Scott. Han var også opptatt av jakt og friluftsliv og var praktisk av natur. Scott gikk i smedlære og tok eksamen fra Skiensfjord mekaniske fagskole i 1894. Samme år debuterte han med *Digte*.

Han bodde delvis i Kristiania og ville leve av å skrive. I 1896 utgav han hele tre bøker. I 1898 gjorde han skandale med *Fugl Fønix*, der hjembyen Grimstad og dens innbyggere fikk gjennomgå. Foreldrene bodde der, og han selv ble nærmest jaget fra byen. Scott levde delvis på Sørlandet med jakt og fiske, delvis i hovedstaden som elegant kafé-bohem. Han giftet seg 1901. I 1904 kom julefortellingen *Tante Pose* som ble hans første kommersielle suksess, men kostet ham mye aktelse i kunstnerkretser. *Camilla Dyring* fra 1906 tar opp dyptgripende religiøse emner. Den er delvis skrevet under et opphold i Italia der også Scotts tredje sønn ble født. I 1911 viste Nationaltheateret hans satiriske komedie *Babels taarn*. Den harselerte uhemmet over målsaken, og førte til opptøyer i teatersalen. I 1914 døde Scotts første kone, de hadde vært skilt i to år. Han fikk eneansvaret for tre sønner og giftet seg igjen i 1915. Ekteskapet varte til 1918 da Scott ble gift for tredje gang. Scotts virkelige gjennombrudd kom med *Jernbyrden* i 1915. *Kilden* fra 1918 ble hans mest berømte bok. Bøkene om omstreiferne *Fant* og *Josefa* ble også populære, likeledes *De vergeløse* om myndighetenes hjerteløse behandling av et barn som tas fra moren med makt. På sine eldre dager bodde Scott på eiendommen "Maagereiret" utenfor Arendal.

Nada

Hele livet har Karin flyktet fra alt og alle som vil eie henne. Hun har en jobb hun aldri har drømt om, en datter hun sjelden kontakter, og hun omgås stort sett bare menn hun treffer på nettet. Men da datterens ekteskap står i fare for å gå i oppløsning, blir hun tvunget ut i en verden som krever noe av henne.

Nada er en roman om introspeksjon og selvbedrag, meditasjonsleirer og personlige shoppere. Det handler om å lengte etter renhet i en kaotisk verden – og om hvor fremmed den historien vi forteller om oss selv, kan virke for andre.

«Troen på egen uavhengighet er en form for selvbedrag»
Hanna Stoltenberg

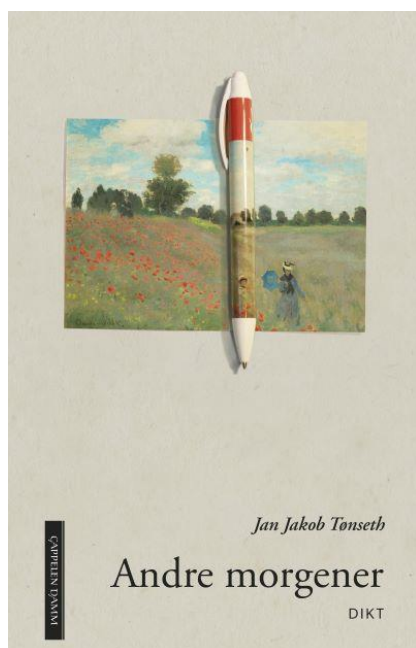

Foto: Julie Pike

Hanna Stoltenberg

ble født i 1989 i Oslo hvor hun også vokste opp. Hun studerte engelsk litteratur ved University of Bristol i England, og har jobbet som frilansjournalist i Aftenposten Kultur, D2, Dagens Næringsliv, Natt&Dag og Morgenbladet.

Nada er hennes debutroman fra 2019. For den ble hun tildelt Tarjei Vesaas' debutantpris.

Andre morgener

Da Jan Jakob Tønseth døde høsten 2018, etterlot han seg denne gripende diktsamlingen. Det er grunn til å tro at han anså den som komplett, og det er ikke foretatt endringer. Hans gamle venn og kollega Lars Saabye Christensen skriver i sitt etterord, *Tønseth in the Sunset*: "Dikterens sorg og tvil kommer til syne, men ikke uten latter, aldri uten latter, den forsonende gest. Å lese *Andre morgener* er å nærme seg og berøre avslutningen på et stort forfatterskap."

Jan Jakob Tønseth ble født i Oslo i 1947. Tønseth debuterte 24 år gammel med diktsamlingen *Kimærer* i 1971. Han fikk særlig stor oppmerksomhet som romanforfatter med sin trilogi om den bibellesende ekskommunisten Hilmar Iversen.

Den første delen av barndommen bodde Tønseth med sine foreldre og bror i leiligheten i Pilestredet i Oslo som figurerer i trilogien om Hilmar Iversen. Senere flyttet familien til Nordstrand. Her fikk Tønseth interesse for poesi da han fant en bok av Claes Gill: "Da eksploderte det. Dette er ikke poesi, tenkte jeg. Eller så er der noe feil med alt det andre". Han ble utdannet cand. philol. med fransk hovedfag og gjendiktet store franske forfattere som Rimbaud, Mallarmé og Apollinaire til norsk. Han jobbet også som litteraturanmelder for *Morgenbladet* og *Dagbladet* ved siden av egen forfatterkarriere. Tønseth var medlem av Det Norske Akademi for Språk og Litteratur.

I 1997 var han den første til å motta P2-lytternes romanpris. Tønseth fikk flere priser, blant dem

Doblougprisen i 2007. Året før hadde han utgitt novellesamlingen *von Aschenbachs fristelse*. Boka ble nominert til Nordisk råds litteraturpris og Brageprisen. Den religiøse fristelsen som Tønseth beskriver i boka, er et tema som går igjen i flere av bøkene hans sammen med menneskets behov for myter og religion.

I 2012 fikk Tønseth kreft og han døde i 2018.

Dyrets år – en roman om Marie Grubbe

Dette er historien om Marie Grubbe, adelskvinnen som ble født øverst på rangstigen, giftet seg med stattholderen av Christiania, og som endte sine dager som en fattigslig kromadam på den danske landsbygda. Romanen tar oss med til Akershus slott i 1666 – Dyrets år, og året som blir begynnelsen på Marie Grubbes personlige og sosiale fall mot avgrunnen. Ekteskapet med stattholder Gyldenløve er alt annet enn lykkelig, og Marie kaster seg inn i et lidenskapelig forhold med rittmester Blanquefort. Når han plutselig bryter med henne, trøster hun seg i armene på sin forhatte søsters sjarmerende ektemann, og plutselig er livet hennes snudd på hodet.

Dyrets år er på en og samme tid en flammende kjærlighetsroman og et litterært, historisk storverk. Lone Hørslev plasserer Marie Grubbe på kartet for norske lesere, én gang for alle.

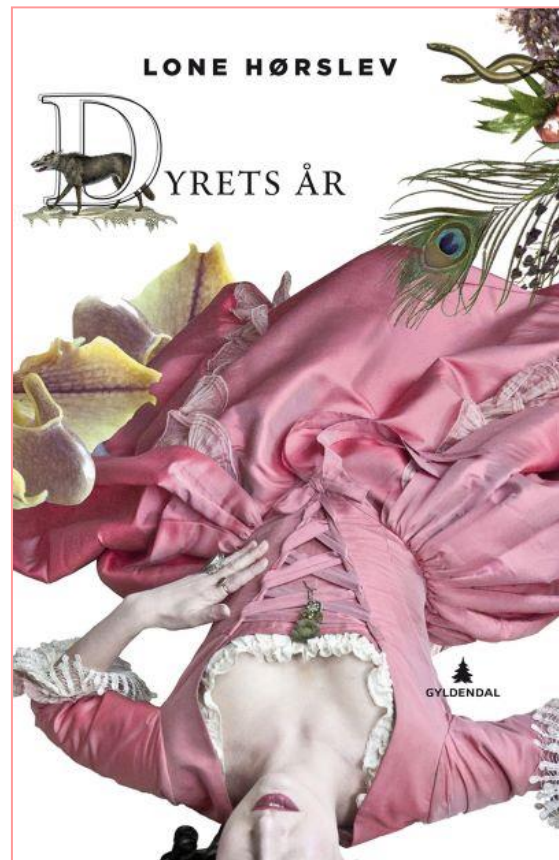

Foto: Thomas A

Lone Hørslev ble født i Køge i 1974, men vokste opp ved Holstebro. Hennes store interesse var å male, men hun mente det var for omstendelig og for dyrt og bestemte seg for heller å skrive. Hun var innom flere studieretninger før hun landet på litteraturstudiet. Hun tok en bachelor i dansk litteratur i 2001, samme år som hun debuterte med diktsamlingen *Tak*. To år senere var hun ferdig på Forfatterskolen og dette året kom diktsamling nummer to *Ærgerligt, ærgerligt*. Siden har hun skrevet seks diktsamlinger, fire romaner og en novellesamling. *Dyrets år* er hennes første utgivelse på norsk. Hørslev har mottatt flere danske litteraturpriser. Hun lager også musikk.

Skyggedanseren

I *Skyggedanseren* følger vi Frmesk fra *Dødevaskeren* videre.

Kurdistan 1994. Frmesk har sluttet å snakke og spise. Hun tegner voldsomme tegninger og lemlester dukkene sine. Besteforeldrene Gawhar og Darwesh kjemper for å gi Frmesk livsgleden tilbake. Gawhar søker tilflukt i troen og sender Frmesk til koranundervisning i byens store moské, hvor Frmesks onkel Muhammad er imam, uten å ane noe om overgrepene som venter henne. Morfaren tar opp kampen mot kvinneundertrykkelsen, han åpner en hamam kun for kvinner og håper at den hjertevarme atmosfæren der kan få lyset tilbake i Frmesks liv.

Danmark 2007. Frmesk holder seg for seg selv på universitetet. Selv om hun nødig vil utløse farens vrede, trosser hun ham ved å gå uten tørkle og å skrive kritiske artikler om kvinners rettigheter. Hjemme stiller hun leiligheten, lager mat og passer de to småøsknene. Moren tilbringer dagene på sofaen med endeløse TV-serier fra Midtøsten. Foreldrene er skilt, men faren kommer hjem til dem hver dag og styrer familien med jernhånd. Ifølge ham er dikt skrevet av kvinner vulgære, og når han oppdager at Frmesk skriver dikt i smug for å bearbeide sine dype arr på sjelen, eskalerer volden. Hun ser ingen annen utvei enn å søke frihet i enda et fremmed land.

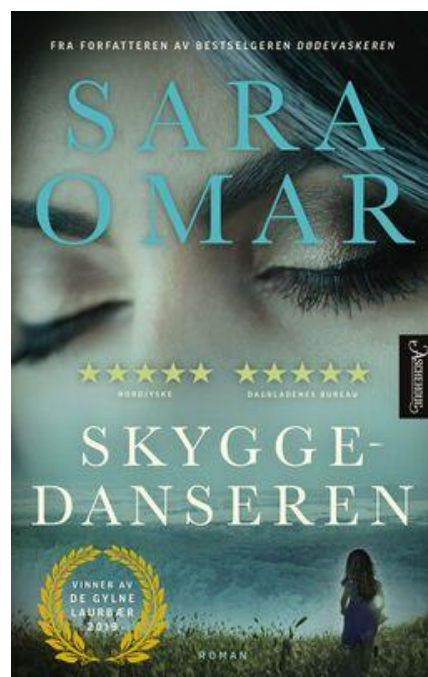

Foto: Les Kaner

Sara Omar ble født i Kurdistan i 1986. På slutten av 1990-tallet flyktet familien fra krigen og bodde i flyktningleirer i Iran før flukten fortsatte via Midtøsten. Underveis opplevde Omar flere steder en mannsdominert kultur der kvinner og barn ble systematisk undertrykt, misbrukt og utsatt for vold.

Hun har bodd i Danmark siden 2001 og studerer statsvitenskap. Hun er styremedlem i flere danske og utenlandske kvinneorganisasjoner.

Dødevaskeren fra 2017 er hennes debut som romanforfatter. Den ble gjenstand for heftig debatt på grunn av sitt innhold og kritikk av synet

på kvinner og de paternalistiske holdningene i et mannsdominert samfunn.

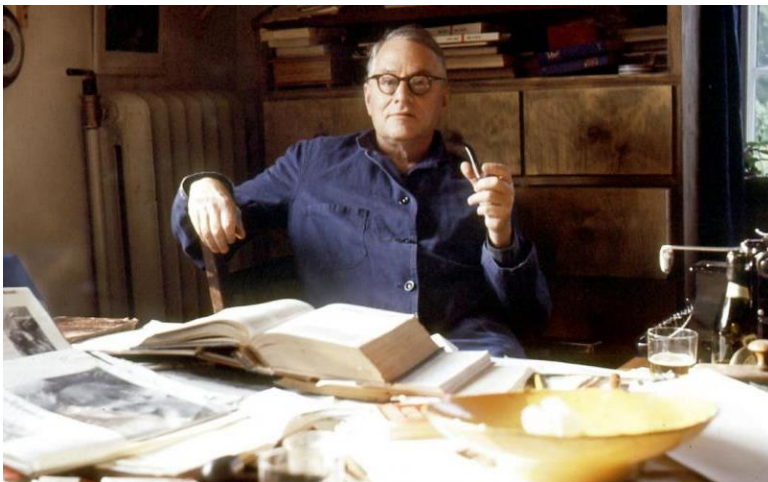
Siden 2001 har Omar skrevet dikt og kritiske debattinnlegg i medier i Midtøsten om omskjæring, incest, seksuelle overgrep, æresdrap, sosial kontroll, kvinneundertrykkelse og rettigheter for homoseksuelle, funksjonshemmede, barn og kvinner i patriarkalske samfunn. Omar har flere ganger uten hell forsøkt å bli utgitt i Midtøsten.

Det forsømte forår

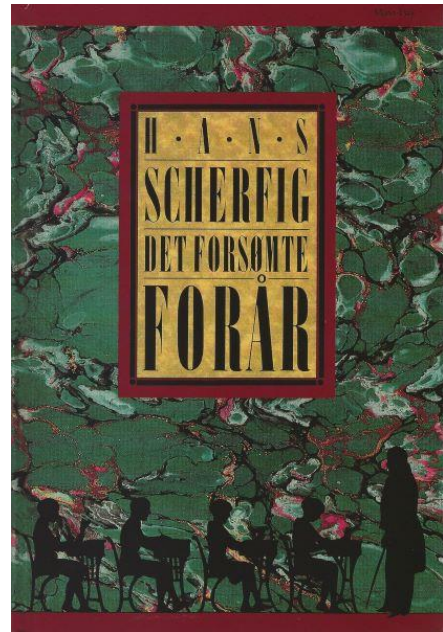
Lektor Blomme, spesialist på latin og en elsker av brystkarameller, blir funnet døende på Østerbro i København. Etter hans død finner man spor av gift i kroppen hans, og jakten etter morderen og motivet og hvordan lektoren fikk giften i seg, settes i gang. Men morderen blir aldri funnet, og det settes en strek over saken etter at det dukker opp en mistanke om selvmord. 25 år senere samler en gruppe av lærerens tidligere elever seg for å mimre om skoledagene. De har blitt politi, dommere, leger og jurister. Men blant dem finnes det en morder. Gjennom romanen følger leseren elevene fra den første skoledagen og gjennom skolegangen, samtidig som vi får se hvordan en morder utvikler seg blant dem.

Hans Scherfig ble i 1905 født inn i en borgerlig

familie på Østerbro i København. 19 år gammel begynte han å studere zoologi, men etter sin første maleriutstilling i 1928 oppgav han studiene. I 1929–1930 reiste han i USA og opplevde det store børskraket og kapitalismen på nært hold. Det preget ham for resten av livet og gav næring til hans sosiale indignasjon. Han beveget seg i kommunistisk retning og begynte å tegne for DKP avisen og Arbejderbladet. Lett humor ble erstattet av satire.

kom *Den forsvundne fuldmægtig* til gode kritikker. I 1939 stilte han i *Det forsømte forår* spørsmål om hvorfor barn og unge skal forsømme ungdommen for å innfri de voksnes krav. Scherfig var konsekvent på barnas side. Et så radikalt synspunkt var inntil da uhørt. Sammen med andre kommunister ble han arrestert i 1941. Han skrev på *Idealister*, men utgivelsen ble forbudt. Manuset ble smuglet til Sverige og utgitt i 1944. I 1952-53 kom *Skorpionen* og 10 år senere *Frydenholm*, et oppgjør med dansk samarbeid med den tyske okkupasjonsmakten. Han var aktiv som skribent og maler til sin død i 1979. Scherfig er begravd på Assistens kirkegård. Gravstenen er navnløs, godt skjult og forestiller en skilpadde.

Opphav

Vakker roman om morskap og ansvar. I denne romanen møter vi kvinnen Sui og hennes mor, som aldri har hatt foreldreretten for henne. Moren ble nemlig gravid med en mye yngre mann og overlot ansvaret med oppdragelsen av Sui til ham, slik at hun selv kunne følge kunstnerdrømmen. Boken handler om morskap og menneskelige relasjoner, livsvalg og hvilke konsekvenser våre valg kan få.

Eva Tind ble født i Korea i 1974. Ett år gammel ble hun adoptert til Danmark hvor hun vokste opp i Midtjylland. Hun er utdannet ved Kunstakademiets Arkitektskole og virker som forfatter, billedkunstner og filmskaper.

Tind arbeider gjerne på tvers av kunstarter og hennes diktdebut «Do» fra 2009 er intet unntak. I tillegg til diktene inneholder den foto, tusjtegninger laget av Tind, mat-oppskrifter, sangtekster og brev fra hennes biologiske søster i Korea. For dikt-samlingen fikk hun Klaus Rifbjergs debutantpris for lyrikk.

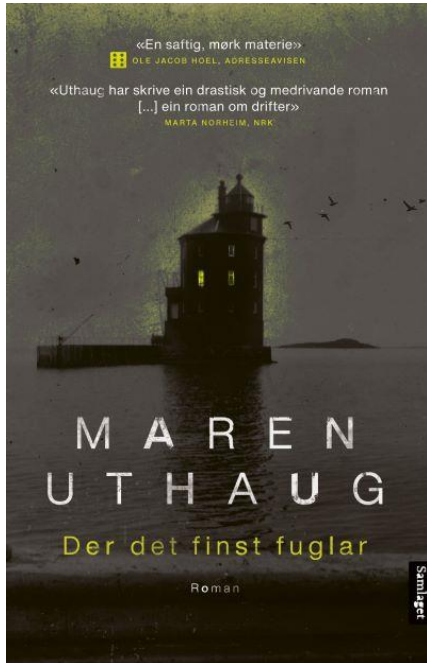
I 2012 debuterte Eva Tind som romanforfatter med *Rosenvej*, en fortelling om barndommen i 1970-tallets Jylland. Hun har skrevet flere romaner og *Opphav* er den syvende i rekken.

Foto: Les Kaner

Der det finst fuglar

Der det finst fuglar er eit opprørande slektsdrama frå Trøndelagskysten. Det dansk-norske stjerneskotet Maren Uthaug har basert forteljinga på historier ho sjølv hørde i barndommen om si eiga slekt, heilt tilbake til tippoldefaren. Ho skriv med eit intenst driv

som gjer boka vanskeleg å leggje frå seg - og endå vanskelegare å gløyme - om kva isolasjon, hardt vêr og tapt kjærleik kan drive folk til å gjere.

For å redde mor si må Johan gifte seg med Marie, jamvel om det er Hannah han elsker. Den vesle familien flyttar til eit fyr utanfor bygda Uthaug i Trøndelag, der vinden blæs så sterkt at dei må binde fast barna for at dei ikkje skal blåse ut på havet. Sonen deira trur han er ein kalv.

Dottera er besett av menn. Marie luktar feil. Og Johan sit på toppen av fyret med ei kjensle av at livet har lurert han. Men kven er det eigentleg som har lurert kven?

Der det finst fuglar er ein familiekrønike og ein nordic noir om store tabu, fortald i ein original og usentimental stil med glimt av humor.

Maren Uthaug

ble født i Kautokeino i 1972 av norsk mor og samisk far. Hun bodde der til foreldrene ble skilt. Åtte år gammel flyttet hun til Sønderjylland med moren og hennes nye kjæreste. Etter gymnaset flyttet Uthaug til Aarhus og begynte å studere teologi. Den karrieren ble imidlertid lagt på hylla da hun vant en talentkonkurranse ved et reklamebyrå i 1997. Dermed flyttet hun til København for å gå på Den Danske Reklameskole. Etter å ha hatt fast jobb noen år, ble hun i 2001 freelance skribent og fast spaltist i bl.a. Jyllandsposten og Vi foreldre. I dag er hun tilknyttet et tegnestudio i København.

Maren Uthaug har utgitt flere satiriske tegneseriebøker om samisk kultur, og hun tegner stripen *Ting jeg gjorde* på avisen Politikens sisteside. I 2013 debuterte hun som romanforfatter med *Sånn ble det*. Den handler om en samisk jente som flytter til Danmark, men er ingen selvbiografi. I 2018 mottok hun DR Romanprisen for *Hvor der er fugle*.

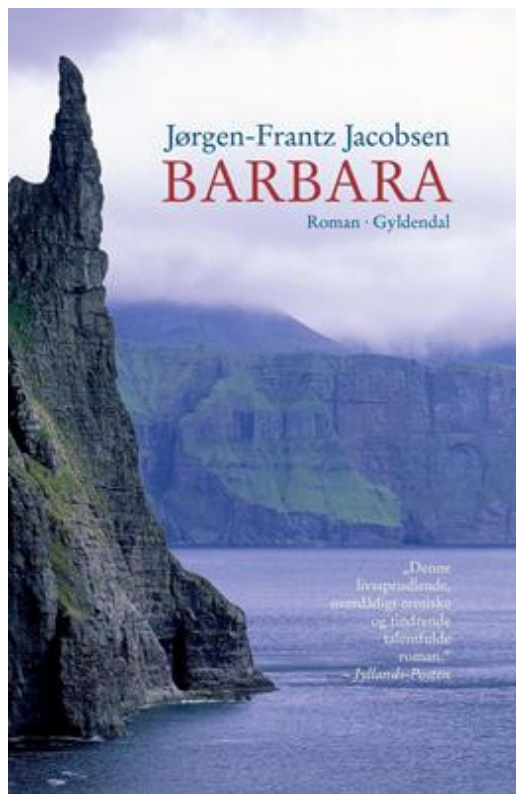
Kilde: wikicommons

Barbara

En ung, streng og ambitiøs prest, Hr. Poul, kommer til Færøerne for at overta et afsidesliggende kald. Her lever den unge præsteeke, Barbara, som trods sin unge alder alt har to ægteskaber bag sig. Hr. Poul forelsker sig, meget mot sin vilje, i hende og de blir gift, hvilket får fatale konsekvenser for begge.

Jørgen-Frantz Jacobsen

ble født inn i en kjøpmannsfamilie i Tórshavn i 1900. Faren hadde færøysk/svensk/dansk bakgrunn og moren færøysk. Det var et hjem med interesse for musikk og teater. De snakket både dansk og færøysk, men Jacobsen skrev utelukkende på dansk. Etter realskolen i Tórshavn tok han studenteksamen ved Sorø Akademi i Danmark i 1919. Han studerte historie og fransk ved Københavns Universitet. Etter et opphold ved et fransk universitet i 1922, fikk han tegn på tuberkulose. Han kom til å tilbringe lange perioder av livet på sanatorier. Sykdommen gjorde at han først fikk fullført eksamen i 1932.

Kilde: wikimedia

Jacobsen ble korrespondent for nordiske forhold i den danske avisen Politiken. Han fikk et navn i den færøyske selvstendighets- og nasjonalbevegelsen og opplevde selv en gryende nasjonal selvfølelse. I gode perioder reiste han rundt i Europa. I 1934 fikk han en forskerstilling ved Institut for Historie og Samfunnsøkonomi. Han skulle skrive historien om den kongelige monopol-handelen på Grønland, noe han ikke fullførte. I 1934 begynte han på *Barbara*. Den er delvis bygd på den historiske Beinta Broberg, delvis inspirert av hans følelser for kusinen Estrid Bannister Good. Jacobsen døde før romanen var helt ferdig og fetteren William Heinesen fullførte den. Den utkom i 1939, gjorde umiddelbart suksess og ble oversatt til flere språk. Den kom på færøysk først i 1972. Jacobsen korresponderte flittig med William Heinesen som i 1958 utgav et utvalg av brevene i boken *Det*

dyrebare liv. Jacobsen skrev også faglitteratur om dansk og færøyske forhold. Tuberkulosen gjorde ham arbeidsufør i lange perioder. Etter ett års sykeleie døde han ved Vejlefjord Sanatorium i 1938. Han er gravlagt i Tórshavn.

Galskapens farge

Valørssprang, sa rektor Gravum så høyt at alle kunne høre og han sa at kunsten er å skape rom gjennom farger, kontrastfarger, rødt og grønt, gult og blått. Men pass dere for den rødlig grønne farge, denne umulighet av en farge som er så vanskelig å se, en galskapens farge, og vi får brunfargen i stedet! Det var den røde klatt i det grønne, denne pekefinger som nå skulle inn i mine bilder, og det var som denne mulighet, det lille signal jeg manglet! Han sa han óg var glad jeg hadde slått meg inn på maleriet og vunnet meg et navn i et språk som kunne forstås, selv i galskapens land. Og han ba meg passe på så det ikke bikket over med det røde og grønne inn i galskapens farge, slik det hadde gjort i hans liv.

«Vi ungene hørte hele dagen om straff, om livets fabrikk som knuser deg. I tillegg hadde jeg en bror som var sinnssyk. Han ble bundet fast på loftet. Det skapte en voldsom angst i et barnesinn. Men jeg hadde en god mor. Uten hennes lyse sinn hadde jeg ikke overlevd.»

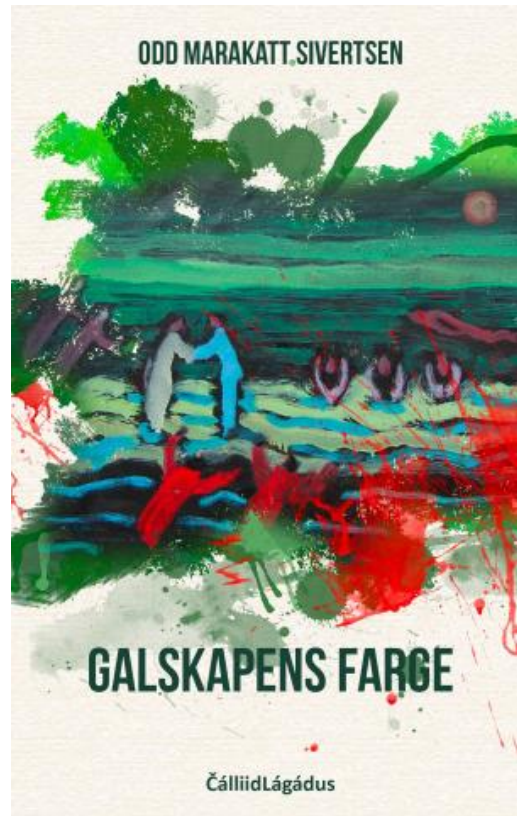

Foto: Ørjan Marakatt Bertelsen

Odd Marakatt Sivertsen

ble født i 1947 i Kåfjord i et Nord-Troms preget av stor fattigdom etter krigens herjinger. Familien var samer. Han vokste opp i et strengt læstadiansk miljø, på godt og vondt. Det gode var fellesskapet, hjelpsomheten og edrueligheten. Det vonde var pietismen og frykten for Guds straffedom. 14 år gammel fikk han arbeid hos en nessekonge på Lyngseidet. Det var et helt annet miljø med penger og en annen type kunnskap. Her lærte han om business, å få ting til å skje.

Oppveksten har preget Sivertsen sterkt både som billedkunstner og forfatter. I billedkunsten er livet i fjæra og læstadianismen sentrale. Fjæra var viktig for fiske, mat, overlevelse, avskjed, fest og glede. I 2007 fikk han Juryens pris på Nordnorsk Kunstutstilling, og kunsten hans finnes i flere nordiske kunstmuseer og institusjoner. Sivertsen debuterte litterært 61 år gammel med en roman om egen oppvekst, *Med havet i hånden*. I 2018 kom romanen *Galskapens farge*, også med læstadianismen som tema. Den skildrer følgene av en fanatisk og pietistisk religionsutøvelse på unges psykiske og fysiske helse. Hva betyr kunsten for kanalisering av traumer?

Kilder og anmeldelser

Island

Bergsveinn Birgisson: wikipedia, UiB

Bokanmeldelser: bok365.no, Dagbladet, nrk.no

Gerður Kristný: Store norske leksikon, forfatterweb

Bokanmeldelser: beathesbibliotek.no, litteratursiden.dk

Gunnar Gunnarsson: Store norske leksikon, wikipedia

Bokanmeldelser: fortid.no, beathesbibliotek.no. Artikkelen [Norden mot nazisme](#)

Sverige

Linda Boström Knausgård: wikipedia

Bokanmeldelser: vg.no, nrk.no

Agnes Lidbeck: Norstedts forlag

Bokanmeldelser: expressen.se, aftonbladet.se

Anne Svärd: Svenska Akademien, wikipedia

Bokanmeldelser: litteratursiden.dk, tinesundal.blogspot

Nina Wähä: wikipedia, minoritet.se

Bokanmeldelser: aftonbladet.se, bok365.no

Finland

Tove Jansson: Store norske leksikon, Cappelen Damm

Bokanmeldelser: lys-lue.com, tovejansson.se, empirix.no, dagbladet.no

Sofi Oksanen: Forfatterweb, wikipedia, Sofi Oksanens hjemmeside

Bokanmeldelser: vg.no, nrk.no, dagbladet.no

Antti Tuomainen: Bookseries In Order, Cappelen Damm

Bokanmeldelser: ritaleser.no, litteratursiden.dk

Norge

Kjartan Fløgstad: Gyldendal forlag, wikipedia

Bokanmeldelser: Klassekampen.no, Sosiologen.no

Gabriel Scott: Norsk biografisk leksikon

Hanna Stoltenberg: Gyldendal forlag, wikipedia

Bokanmeldelser: nattogdag.no, littkritikk.no

Jan Jakob Tønseth: Forfatterweb, Cappelen Damm

Bokanmeldelser: bok365.no, boktips.no

Danmark

Lone Hørslev: Litteratursiden, forfatterweb

Bokanmeldelser: bogrummetwp.dk, litteratursiden.dk

Sara Omar: wikipedia, Sara Omars hjemmeside

Bokanmeldelser: vg.no, dagbladet.no

Hans Scherfig: Leksikon.org, wikipedia, Store norske leksikon

Bokanmeldelse: litteratursiden.dk

Eva Tind: Litteratursiden, Gyldendal forlag

Bokanmeldelse: litteratursiden.dk

Maren Uthaug: NRK, wikipedia

Bokanmeldelser: nrk.no, dagbladet.no

Færøyene

Jørgen-Frantz Jacobsen: wikipedia

Bokanmeldelse: litteratursiden.dk

Det samiske språkområde

Odd Marakatt Sivertsen: Riddu Riđđu, NRK, Romerikes Blad